

ובחרת בחיים

גיליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

תורת חיים

נושא תורני מרתק
לאור דברי האור החיים

בדבריו על הפסוק (כ, ד):
"לְמַהּ הִבָּאתֶם אֶת קֶהֱלִי
הַ' אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה" מציין
רבנו את אחת התכונות
היסודיות של המדבר
והנובעת מהאקלים
הלוהט השורר בו, כמו גם
תנאים נוספים הקיימים
בו: "מִדְבָּר אֵינוֹ מַעֲלָה
צִמְחָיִים".

מקור עובדה זו בגמרא
(חולין פח, ב), וחשוב
להבהיר כי מלבד הקושי
המובן מאליו שיש בכך
לשוהה במדבר, קושי אותו
חוו בני ישראל, לתכונה
זו השלכה הלכתית של
מש בכל הנוגע למצוות
'כסוי הדם'.

אפשרויות שונות מצאו
לגבי החומר בו יש ניתן
לכסות את דם השחיטה,
וכך מובא במשנה (שם
ע"א): "כלל אמר רבן
שמעון בן גמליאל - דבר
שמגדל בו צמחים מכסין
בו, ושאינו מגדל צמחים -
אין מכסין בו".

הסיבה בגינה לא ניתן
לעשות שימוש בחול-
המדבר, נעוצה בהגדרה
היסודית הנובעת מהציווי
(ויקרא יז, יג): "וְשִׁפְךָ אֶת
דָּמֹךְ וְכִסְתּוֹ בְּעֵפֶר". חכמים
קבעו כי אין בלשון הכתוב
כדי להוציא מן הכלל כל
דבר אחר מלבד עפר,
אולם על תנאי בסיסי יש
להקפיד - כי 'עפר' או
כל חומר אחר בו מכסים
יהיה אך ורק כזה הראוי
להצמיח עשבים.

בשצף קצף, נלחם בדחף הטבעי לגשת לשלחן
הכבוד ולטלטל את יוני המנכ"ל, להבהיר לו דבר או
שניים ביחסי אנוש ועל הדרך להיפרד לצמיתות בשם
העובדים כולם, 'ועוד ממוסגר?'

מבעד לצלופן מרשרש ושלל עיטורים יפהפיים, מעוט
בתבליטים זהובים וממוסגר בעץ בעל גוון אדמדם, נח
מכתב פיטורין. לא פחות.

'רגע אחד...' יוני צפה את ההשלכות, וזיק של הפתעה
לא נראה בפניו. הוא נופף בידו וחיך לקהל, מנסה
להשיג כמה שניות של שקט ומצליח בכך אך לרגע.
'חכו כמה רגעים, אסביר הכל ואני מבטיח שתבינו'.

עשרים שנות ניהול מופתי אינן באות ברגל, מסתבר,
ואי אפשר להתכחש ליכולותיו של יוני לכבוש את
הקהל ולנהל כל סטואציה אנושית - מורכבת ככל
שתהיה, ולצאת ממנה כשירו על העליונה. הבעתו
הסמכותית וטון הפלדה בו ניחן עשו את שלהם, והחיך
החם והפך שגלוה לכך המריץ את הציבור להאזין ולו
למען הנימוס.

'זוכרים את הקורונה?' השאלה היתה רטורית, 'ואת
המלחמה בדרום? ובצפון?'

גל הנהונים שקטים ענה לו. עדיין לא מבינים מה הוא
רוצה להביע וכיצד יעשה זאת.

'מישהו כאן מכיר אדם שפוסט ממשרתו בתקופות אלו?
מי שמכיר שירים אצבע'. האצבעות הרבות שהורמו
באחת הוכיחו כי אכן, גם שאלה זו היתה רטורית
וכמעט מיותרת, וכאן הוא המשיך: 'מכירים מישהו
אצלנו בחברה שפוסט בתקופות האמורות?'

דממה. המסר החל לחלחל.

'מכתב הפיטורין שבידכם' קרא יוני ברגש, 'בא לחבר
אתכם למקום העבודה, לגרום לכם להעריך את המתנה
אותה הנכם מקבלים יום יום, שעה שעה! כן, הבטחנו
שי ייחודי, ואכן קיבלתם ועודכם מקבלים אותו מדי
יום. המכתב המסוגנן והממוסגר מהווה אך תזכורת
לאותה עובדה משמחת'.

וכי נחש ממית או מחיה?

בדבריו על פרשת נחש הנחוש, מתייחס האור החיים
הקדוש לדברי חז"ל (משנה ראש השנה ג, ח): "וכי נחש
ממית או נחש מחיה אלא בזמן שישראל מסתכלין
כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהן שבשמים
היו מתרפאים ואם לאו היו נימוקים", ומרחיב בביאור
הענין.

וזה לשון קדשו:

"והבטתם לנחש תרמז... להעירם בתשובה, מה
שהתרעמו למה הביאם ה' דרך המדבר שאין שם ספוק
ולא הביאם דרך מקום אשר רגיל היות שם בר ולחם.
כי ה' חפץ שיענייהם יהיו תליות לאלקים יושב בשמים
על מחיתם ועל כל צרכיהם, באין מבטח זולתו, מהטעם
עצמו שלא הסיר הנחשים והניחם לנשכם, ויהיו
מתרפאים כשיסתכלו כלפי מעלה לאביהם שבשמים...
'והוא מאמרם ז"ל (ר"ה שם), אלא שלא פָּרְשׁוּ הַהֶעֱרָה

שולחן שבת עם האור החיים

רחש-לחש חלף במסדרונות, קלחת של השערות
וניחושים כיד הדמיון הטובה.

ההודעה היבשה אודות אירוע סוף השנה העתידי
להתקיים, או ליתר דיוק השורה הלקונית שהופיע
בסופה: 'שי ייחודי יינתן לכל עובד', הציחה את הדמיון
וגררה בעקבותיה את ככל עובדי החברה - מהבכיר
ביותר ועד לזוטרי שבהם, למסע דיונים אודות טיב
המתנה המדוברת, באמצעותה יביע יוני המנכ"ל את
הערכתו לעובדיו הרבים.

'אולי בקבוק יין משובח?' הציע מוטי ממחלקת הנהלת
חשבונות, אך תיכף חזר בו. 'ייחודי' נאמר שם במפורש,
הוי אומר - מקורי, יצירתי, פורץ את גבולות הדמיון.
בקבוק יין, יוקרתי ככל שיהיה, אינו עונה על ההגדרה
הזו. זה צפוי מדי.

ההשערה של שימי ממשאבי אנוש שמדובר באבזור
כלשהו שיפאר את שלחן השבת, אף היא נתקלה בניע
ראש ספקני מצד השומעים. שוב, 'הייחודי' הזה חסם
כמעט כל אפשרות, מזכיר בכל פעם מחדש כי זה לא
הולך להיות שגרתו ומוכר.

מבטו צופן הסוד ופיו החתום של יאיר סמנכ"ל הכספים
שהסתובב בארשת של יודע-כל ופיזר סביבו במכוון
ערפל סמיך, תרמו אף את חלקם לאווירה, וכך מצאו
את עצמם עובדי החברה נוהרים בסופו של דבר לאולם
היוקרתי, עונדים בזה אחר זה תגי שם ומלווים בחיוך
מזמין למקומם על ידי מארח נעים סבר, ללא שיעלה
בידם לפצח את התעלומה.

האירוע, כך הוכח, נוהל ביד רמה על ידי מפיק מהשורה
הראשונה.

ההיבט הקולינרי באירוע הוכיח להם כי חוש הטעם
שלהם ככל הנראה אינו מפותח דיו, שכן רק המנה
הראשונה כבר הציגה טעמים חדשים בהם לא נתקלו,
וההגדרה 'ערב לחך' נראתה כעלבון של ממש לעומתה.
תזמורת משולבת בהרכב מלא הנועימה את האווירה
ומילאה את החלל בצלילים ענוגים, פיזמה מארשים
קצביים ושירי נשמה, גדוד של מלצרים ניצב הכן על יד
השולחנות לשרת ולהגיש ללא לאות.

אולם האורחים בשלהם, כמו אינם שמים לב לכל
המתרחש.

'שי ייחודי' הובטח להם, וכל מעייניהם מוקדשים
לפענוח הענין.

נראה היה כי הזמן נמשך בכוונה, נמתח עד הקצה
ומותיר את החידה פתוחה עד לרגע האחרון. אולם
בסופו של דבר הגיע הרגע.

צוות מיוחד מטעם ההפקה יצא באחת מאחד החדרים
האחוריים, חנוטים כולם בחליפות יוקרה וענובים
בצבע אחיד, חיוך צופן סוד על פניהם ובידם מארזים
מלבניים, שטוחים וקשיחים, סובבו באולם וניגשו בזה
אחר זה לכלל הנוכחים.

הם.

'מכתב פיטורין?!' יעקב ירה את צמד המילים מפיו

ספיר ויהלום

פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

גרג' לו לשטות זו - לצאת מן העיר המסוכנת ומגוננת עליו ולברוח הישר אל גזר הדין הממתין לו בחוץ?

אל תגיד לי מה לעשות!

חכמי המוסר שופכים אור על הענין, תוך הפניית תשומת הלב לתכונת היסוד של האדם. תכונה אותה היטיב להכיר שלמה המלך, החכם מכל אדם, ובבואו להעניש את שמעי בן גרא עשה שימוש מושכל ונכון בהיכרותו המעמיקה את עולם הנפש.

אם שלמה היה מורה לשמעי להישאר בירושלים, אך מצווה עליו זאת בשפה רפה ובמילים רכות, לא היתה לשמע כל סיבה לצאת מירושלים. כל טוב וטוב היה בעיר הקודש, בחוץ המתין לו גזר דין בלתי ניתן לערעור, ואין מקום להתלבט.

אבל שלמה דווקא בן רצה שהוא ייצא, שימרה את פיו ויימשך הישר אל תוך המלכות שטמן לו. אך כיצד עושים זאת?

הפתרון לכך, ידע שלמה, נמצא דווקא בציווי חמור לכל ייצא מירושלים. דווקא ההוראה התקיפה, האזהרות וההתנערות, הם אלה שיגרמו לשמע בן גרא להמרות את פיו ולצאת מירושלים, כפי שאכן אירע בסוף.

חידה אנושית מורכבת? לא ממש.

טבע האדם להתנגד להגבלות, לציוויים.

אי לכך, ברגע בו נצטוו שמעי שלא לצאת מן העיר, מיד לחש לו יצרו כי עליו לצאת. ככל שהקצינה ההוראה והפכה תקיפה ומאיימת יותר, כך התפתח הקרב הפנימי שבו והפך למחול-אימים המוחק כל שריד להיגיון ורק דוחף אותו לקום ולמרוד.

'אתה לא תגיד לי מה לעשות' זו משנתו העיקרית של היצר כפי שהיא מכתוב לאדם, ואת זה היטיב שלמה המלך לנצל כדי לקיים את רצון אביו.

לך אכף ואפרוש כף

בדבריו על הפסוק הפותח את הפרשה: "זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר", עומד האור החיים הקדוש על כך שדווקא מצות פרה אדומה זכתה לכינוי 'חקת התורה'. מובן מדוע היא נקראת 'חוקה', היות וטעמה אינם גלויים לנו, אולם לשון 'חקת התורה' מעידה על כך שמצוה זו מהווה את כללות התורה הקדושה כולה, וכל זאת למה?

מבאר רבנו: "ובדרך רמז ירצה באמרו 'חקת התורה' שאם יקיימו מצוה זו הגם היותה חקה בלא טעם, מעלה עליהם הכתוב כאלו קיימו התורה אשר צוה ה' לאמר. כי קיים המצוה בלא טעם יגיד הצדקת האמונה והסכמת הנפש לקיים כל מצות הבורא, וזה לך האות, ואולי כי לטעם זה רצה ה' שתתמסר להם המצוה בדרך חקה".

הטבע האנושי מעורר באדם את הצורך להתנגד להוראות ולחרוג ממסגרות כאלו ואחרות, ובמיוחד כשמדובר בציווי תמוה למראית עין, כזה שאין לו טעם גלוי וידוע לאדם, כמצות פרה אדומה.

אם למרות זאת פועל האדם כמתבקש, עושה את המוטל עליו ללא ערעור ופקפוק, הרי שבכך הוא מראה כי איתנה אמונתו בבורא העולם אשר ציווה על כך, וכי נפשו שלמה עם קיום המצוות. זהו, למעשה, הברית התיכון של התורה כולה.

רבנו אברהם אבן עזרא היטיב לתמצת את המעלה הנשגבה הזו בפיוטו הקדוש 'לך א-ל', בשתי מילים המבטאות הכל: 'לך אכף ואפרש כף'. משום שכפיפות הקומה והשפלת הברך לפני השי"ת ומצוותיו, זהו היסוד לכל.

דוד המלך התמודד בחייו עם אויבים רבים, מבית ומחוץ, וחלק ניכר מסיפור חייו עוסק ברדיפות שסבל מידם וסאת המרורים שהיתה מנת חלקו.

ידוע במיוחד סיפורו של שמעי בן גרא, אשר לא זו בלבד שערער על סמכותו וכשרותו של דוד לכהן כמלך, אלא אף נקט בפעולה ממשית שהיה בה משום מרידה חמורה ביותר במלכות, על כל המשתמע מכך, כמתואר בנביא (שמואל ב פרק טו): "והנה משם איש יוצא ממשפחת בית שאול ושמעו שמעי בן גרא... ויסקל באבנים את דוד... וזה אמר שמעי בקללו צא צא איש הדמים ואיש הבלעל".

להצעתו הפרקטית של אבישי בן צרויה: "אעברה נא ואסירה את ראשו", הגיב דוד בשלילה מוחלטת וציין: "כי ה' אמר לו קלל את דוד ומי יאמר מדוע עשית כן".

יחד עם זאת, על שמעי בן גרא חל דין מורד במלכות, וככזה - חייב היתה מיתה. נדרש היה אפוא להרגו, אך לאחר תחנונים מצד שמעי, בחר דוד המלך להימנע מלהרגו בעצמו ואף נשבע לו כי לא יעשה כן, אלא הטיל את התפקיד על שלמה בנו, לאחר שדוד יסתלק לעולמו ושלמה ימלוך תחתיו.

בצוואתו לשלמה קודם מותו, דרש דוד מבנו כי יהרג את שמעי. הוא הוסיף לכך משפט רב משמעות: "ועתה אל תנקהו כי איש חכם אתה וידעת את אשר תעשה לו והורדת את שכיבתו בדם שאול". דוד סמך אפוא על חכמתו הגדולה של שלמה, שיידע כיצד ליישם את הציווי ולהשיג את המטרה בדרך החכמה ביותר.

דרכו של שלמה המלך למילוי רצון אביו מתוארת בנביא (מלכים א פרק ב): "וישלח המלך ויקרא לשמע ויאמר לו בנה לך בית בירושלם וישבת שם ולא תצא משם אנה ואנה. והיה ביום צאתך ועברת את נחל קדרון ידע תדע כי מות תמות דמה יהיה בראשך. ואמר שמעי למלך טוב הדבר כאשר דבר אדני המלך כן יעשה עבדך וישב שמעי בירושלם ימים רבים".

חלף זמן, והנה הגיע הרגע. שני עבדיו של שמעי ברחו לעיר גת, מה שהביא את שמעי לצאת בעקבותיהם ולהתחייב בראשו על הפרת התחייבותו לשלמה המלך - שלא לצאת מירושלים. בעקבות כך עמד שלמה בדברתו והרג את שמעי.

המעשה ידוע, אולם עיון בפרטיו מעלה אי אלו תהיות. ראשית, הלא ברור כי שלמה המלך היטיב להבין את כוונת אביו, דוד המלך, בבקשתו ממנו כי יהרג את שמעי בן גרא. לא מובן אם כן מדוע כל מה שעשה היה לצוות עליו לבל ייצא מירושלים, הרי כל מה ששמעי יצטרך לעשות כדי לחמוק מעונש - זה לשבת בירושלים, משוש כל הארץ ושכיית חמדה שיש בה כל טוב רוחני וגם גשמי.

שנית, אם נבחר את דברי שלמה לשמע באזהרתו נמצא ביטויים חד משמעיים ותקיפים כמו: 'וישבת שם', 'ולא תצא משם אנה ואנה', ולא נחה דעתו עד שהתרה בו בחומרה: 'והיה ביום צאתך ועברת את נחל קדרון ידע תדע כי מות תמות', 'דמה יהיה בראשך'.

ניתוח קר והיגיוני של הענין מעלה את התהייה - עד כמה יש במשפטים מעין אלו לגרום לשמע לצאת מירושלים, ובכך להביא לכך שיומת? הרי לכאורה היה על שלמה לעדן את הביטויים ובכך אדרבה לגרום לו לצאת!

תמיהות אלה גוברות עוד יותר, לנוכח דברי דוד שהבהיר לשלמה היטב מדוע הוא בוחר דווקא בו לביצוע הענין המורכב: 'כי איש חכם אתה, ועל פניו איננו רואים את אף יתירה מכך, מצאנו שהגיב שמעי על הגזירה באומרו: 'טוב הדבר כאשר דבר אדני המלך כן יעשה עבדך, ומה

שבדבר - שהיא תשובה לדברי לשון הרע שדברו למה הביאם אל המדבר, שה' חפץ בזה כדי שיהיה לבם תמיד באין הפסק קרוב לה' כבו המצפה לשלחן אביו ערב ובקר ובכל עת וזמן. ואם היה מביאם דרך ישוב, לא היתה להם הדבקות בתמידות כשהיה מזמן לפניהם ספוקם, ומה מאוד יסובב דבר זה הרחקת הלב מהפרת השגחת הבורא ויראת רוממותו".

בני ישראל חזו בניסים וגבורות, היד הגדולה והזרוע הנטויה, והדבר הביא אותם לאדישות מסוימת ולהתייחסות שגויה כביכול מובן הדבר מאליו. עקב כך רטנו על הבאתם למדבר, וכדי לעורר בהם את ההבנה כי חסד ה' נטוי עליהם השכם הערב - הוכיח להם השי"ת את הדבר באמצעות הנחשים.

נחש הנחושת היווה תזכורת, כאובה אך יעילה ביותר, לכך שאילו לא חסדו הגדול יתברך היו הם נימוקים ופלים במדבר הגדול והנורא.

תזכורת ממעל

אדם חי את חייו, צועד בסך בנתיב אותו קבעו לו משמים ונתקל פה ושם במהמורות שבדרך. קשיים כאלה ואחרים מזדמנים לפתחו, אתגרים נערכים לפניו לא אחת, והוא כולו אחוז הלה ותדהמה: הייתכן?!

על פי המשנה הסדורה במוחו, לפי התוכנית בה היה חפץ שהעניינים יתנהלו, אין כל מקום לתקלות כאלו ואחרות. כל כאב אמור להיות מחוץ לתחום, כל קושי אמור להיעלם עוד טרם שבא וחיו בכלל אמורים לזרום על מי מנוחות.

'על מה ולמה עשה לי ה' ככה?' זו שאלה המציפה לא אחת את הלב, והתשובה לכך נמצאת בפרשת נחש הנחושת ובדברי האור החיים הקדוש.

'אין רע יורד מלמעלה' קבעו חז"ל נחרצות (מדרש נתנחומא פרשת תזריע), ולפיכך יש לשנות את נקודת המבט מן הקצה אל הקצה ולהבין שמדובר בסך הכל - בתזכורות.

תזכורות קטנות אותן מזמנים לנו משמים במהלך החיים, כאלה שנועדו להזכיר לנו כי הכל כולל הכל ניתן לנו בחסדו הגדול יתברך ומאוצר מתנת חינוך. לפעמים, דווקא ההיעדר והחסר הם אלו שמכיחים לנו עד כמה היה יכול להיות קשה לולא עזרת הבורא, ועד כמה עלינו להודות ולהלל לפניו על כל נשימה ונשימה, על כל רגע של חסד.

חיים שיש בהם בנתיבי חייו ופועלו של איש האלקים

בנתיבי החיים פרקי מחשבה ומוסר לאורו הזך של האור החיים

בכל הנוגע לעבודת הבורא יתברך ולהתעלות במעלות התורה והקדושה, מלבד זאת שהיה רבנו נאה דורש ונאה מקיים, עוד חשוב היה לו ביותר להמשיך את רצף הקדושה ולהוסיף חוליה נוספת בשלשלת הדורות, חוליה אשר תורכב מחקר תלמידי חכמים ויראי ה' מופלגים שאין להם בעולמם מלבד דביקות בה' ובתורתו.

לשם כך ייסד רבנו, בעלותו ארצה, את ישיבת 'כנסת ישראל' בה הסתופפו טובי תלמידיו וממשיכי דרכו, ואשר היתה מעין מגדלור רוחני שאין דומה לו.

משאלת לב קדושה זו של רבנו באה לידי ביטוי בדברים שכתב רבנו בעצמו באיגרתו: "קומו ונעלה אל הר ה' בבנינו ובבנותינו, ושם נועדה על התורה ועל התעודה לקיים כל דבר: כל הכתוב לחיים בירושלים יהי שם ה' מבורך... ועל שכמם תהיה המשרה לרומם דגל התורה והמה חכמים מחוכמים, על פלגי מי יראת ה' שתולים".

לא בקלות עלה הדבר ביד רבנו. אם כי בכל הנוגע למימון הישיבה פנה רבנו לנדיבי לב תושבי ליוורנו שבאיטליה ובעוד מקומות, אשר ליבם חם היה לכל דבר שבקדושה, אולם רבה היתה המלאכה בכל הנוגע לביסוס הישיבה כשלעצמה - על תלמידיה.

להיות תלמיד ישיבה אין זה דבר שלמה בכך, על אחת כמה וכמה כשמדובר בישיבה לבני עלייה מובחרים ועשרת מונים כשראש הישיבה הינו רבנו הקדו וכל מגמתו לברור את אנשי המעשה ותלמידי החכמים המופלגים, שרפי מעלה ויחידיו סגולה.

לשם כך, במסעותיו של רבנו לגיוס כספים למימון הישיבה, תר במקביל אחר התלמידים המובחרים ביותר והראויים להימנות על בני הישיבה. כך, במאמץ ובנחישות ללא לאות, ברר רבנו את המובחרים ביותר ששמן יצא לימים - כל אחד ואחד בפני עצמו, כגדולי הדור הבא.

עוון האמורי, כך היה ברי להם, אין כלל מקום לתמוה כיצד טרם ניתן אויב זה בידם. אם רק נסגל לעצמו את נקודת המבט הזו, את התמימות הרוחנית הזו, אזי יעלה בדינו לצלוח את קשיי ומשברי החיים באופן בריא בהרבה ובקלות יתירה. העולם אינו אוסף אקראי של מקרים חלילה, ואף אינו מתוכנן באמצעות שכל אנושי כזה או אחר. מלחמות אינן מתנהלות על פי טקטיקה צבאית ופרנסה אינן מקורה בצעדים יעילים בהם נוקט האדם, וכן הלאה בכל מישורי החיים.

הקב"ה מנהל את עולמו בהשגחה פרטית מדוקדקת, הוא שוקל את מעשי הבריות ובוחן את לבות כולם, וזהו למעשה ההיבט היחיד בו עלינו להתחשב בבואנו לנתח את צעדינו הבאים, את שחלף עלינו עד כה ואת העובר עלינו בהווה.

ונראה על פי דבריהם (במד"ר כאן) שאמרו שעם זה עמלק היה, והגם שהכתוב קראו כנעני הוא לצד שבא במלבוש כנעני, ולזה כשהתפללו ישראל שיתנהו בידם לא אמרו תתן את הכנעני הזה, מעתה לצד שלא היה מז' אומות שנתן להם ה' לא נתרגשו בראותו נוצח במלחמה שהרי אין להם ממנו כלום, עוד נראה שלא נתרגשו אלא אז כשנכנסו לארץ שהגיע זמן ששלם עון ששולם עון האמורי מה שאין כן קודם שנכנסו לארץ שאפשר שעדיין לא שלם עונו כדי שיתנהו ביד ישראל, ורז"ל דרשו בזה הרבה דרשות (אור החיים במדבר כא, א)

מספרת התורה הקדושה בפרשתנו (כא, א): "וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּךְ עָרֹד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ שָׁבִי".

העובדה שהאויב שבה מבני ישראל, מעורר רבנו האור החיים, היה בה לכאורה כדי להדאיג את בני ישראל עד לאחת ולעורר בליבם חרדה גדולה ופחד מפני הבאות, עד כדי שיקומו שוב ויתקוממו נגד ביאתם לארץ ישראל. אולם למרבה הפלא, לא כן היה.

וכך תמה רבנו: "יֵשׁ לְהַעִיר, לְמָה לֹא חָרְדוּ יִשְׂרָאֵל בְּרֹאוֹתָם שֶׁעַם אֶחָד לָקַח מִיִּשְׂרָאֵל שָׁבִי, וַיֹּאמְרוּ, אִם עִם אֶחָד עָשָׂה בָּהֶם פָּרֶץ - מָה יַעֲשׂוּ בְּכַנְיֻתָם לְאֶרֶץ... וְהָגַם כִּי אַחֵר כֶּךָ נִתְעַצְמוּ בְּתַפְלָה וְנָתַנוּ ה' בְּיָדָם, סוּף כָּל סוּף לֹא מְצִינוּ שְׁנִתְרַגְּשׁוּ מִקִּדְּמָם".

תשובת רבנו שופכת אור על תגובתם של בני ישראל כאשר אירע באותה העת, ובד בבד היא מעניקה לנו זווית ראייה רוחנית, טהורה ומוזקקת, על כל תהלוכות האדם ומשעולי חייו, ואלו דבריו: "נִרְאָה שְׁלֹא נִתְרַגְּשׁוּ אֲלָא אִזּוֹ כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לְאֶרֶץ שְׁהִיגָע זְמַן שְׁשֹׁלֵם עוֹן הָאֲמֹרִי, מָה שֶׁאֵין כֵּן קֹדֶם שֶׁנִּכְנְסוּ לְאֶרֶץ שְׁאֵפְשֵׁר שְׁעָדִין לֹא שְׁלֵם עוֹנוֹ כִּדִּי שִׁתְּנָהוּ בְּיַד יִשְׂרָאֵל, וְרַז"ל דִּרְשׁוּ בָּזֶה הִרְבֵּה דְרָשׁוֹת".

לבני ישראל היה פשוט וברור למעלה מכל ספק, כי המלחמה כולה מתנהלת על פי הנקבע ממרום ובהשפעה ישירה של מעשי הבריות - לטוב או לרע. כל עוד לא שלם

שביבי אור

ניצוצות אש שלהבת מבית מדרשו של האור החיים

את דברי הנביא (יחזקאל לד, לא): "וַאֲנִי צֹאנִי צֹאן מִרְעִיתִי אֲדָם אֲתָם" דרשו חז"ל כמתייחסים למעמדם של ישראל - הרם ונעלה לאין ערוך לעומת אומות העול, עד כדי האבחנה הברורה הבאה (בבא מציעא קיד, ב): "אתם קרויין אדם, ואין נכרים קרויין אדם".

רגע לפני שאנו מתבשמים בניחווחה של אותה הגדרה ונותנים לעצמנו להתרפק עליה, הבה נזכור כי הדבר מחייב ביותר. ולא זו בלבד, אלא שעצם ההגדרה הזו תלויה בדבר אחד יסודי אותו מבהיר האור החיים הקדוש בפרשתנו.

בפירושו לפסוק הפותח את פרשתנו: "זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה", מביא רבנו את משלו הידוע על משיכתם של הזבובים לדבש יותר מאשר לזבל, כן ההבדל בין גופו של יהודי שנפטר לבין גופו של גוי שמת. לצד זאת מדגיש רבנו (פסוק יד) כי יש לכך תנאי בסיסי.

ואלו דבריו: "לְצַד שְׂדֵדֶקֶת לּוֹמֵר 'אֲדָם כִּי יָמוּת' וְגו' וְדִרְשׁוּ רַז"ל: 'אֲתָם קְרוּיִים אֲדָם' - יִשְׂרָאֵל מְטַמְּאִין בְּאַהֲלָ וְאֵין אֲמוֹת הָעוֹלָם' וְכו', לְזֶה הַקִּדְּשִׁים לְתֵת הַטַּעַם שְׁסוּבֵי הַדָּבָר וְאָמַר זֹאת הַתּוֹרָה שֶׁמִּסְבָּתָהּ הוּא שְׁאִתּוֹ שְׁנִקְרָא אֲדָם מְטַמְּא בְּאַהֲלָ, אֲבָל אֲמוֹת הָעוֹלָם שֶׁאֵין לָהֶם תּוֹרָה וְכו'".

ניתן הדעת, נזכור ולא נשכח - מעלתנו העצומה וההבדל המהותי שבין ישראל לעמים, הרי כולו תלוי בתורה הקדושה, בקיומה ובדביקות בה'!

גם אתם זכיתם לישועה בזכות רבנו האור החיים הקדוש?

כתבו לנו
למייל המערכת m028039999@gmail.com
או לפקס 02-5385689
או בנדרים פלוס - באר ישראל

אור הישועות מכתבי הלומדים

הבטחתי לפרסם ונושעת!

מכתב מרגש שהגיע למערכת, ואנו מפרסמים אותו ככתבו וכלשונו:

לכבוד מערכת הישועות של האור החיים הקדוש!!

קיבלתי על עצמי לומר פרק שירה - עם פירושו של האור החיים שיצא על ידי עוז והדר, ואני קוראת בכל יום.

הייתי צריכה לעבור ניתוח, חיכיתי כבר חצי שנה שיקבעו לי תור, ובגלל הקורונה הכל איטי ונסחב, ביקשתי ישועה שבזכות האור החיים הקדוש ניתחו אותי לפני חודש אלו.

ואכן, התקשרו אלי וזימנו אותי לתאריך ה' באב - לשמחתי הרבה. אבל יומיים לפני התאריך הודיעו לי שהניתוח מבוטל, ולא עושים כעת ניתוחים מהסוג שאני צריכה לעבור.

שבוע לפני חודש אלו, כשלא ראיתי ישועה באופק, התקשרתי להנהלת בית החולים והתלוננתי שאני מחכה כבר חצי שנה וזה לא הוגן, אבל הם התעקשו שניתוחים מהסוג שלי מבוטלים, המשכתי ללמוד אור החיים וציפיתי לישועה.

למחרת התקשרו מבית החולים וקבעו לי תאריך לניתוח בל' באב בחסדי ה' ובזכות האור החיים הקדוש ניתחו אותי בל' באב לפני חודש אלו כמו שביקשתי, וברוך ה' גם ניצלתי בנס כי היתה לי דלקת חריפה באותו מקום והבית חולים לא ידע מזה בכלל.

הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו וברוך ה' אני מחלימה מהניתוח. הבטחתי לפרסם !!!
א. ח.

מתיבתא אור החיים

ששם מצאנו לשון 'ותשבו' על התעכבות ימים רבים, כמו כן כאן הפירוש 'וישב' הוא שהתעכבו שם, אלא שלא נתעכבו שם כמו שנתעכבו בקדש שבמדבר פארן, ששם נתעכבו תשע עשרה שנה, ואילו כאן נתעכבו ארבעים יום, כמו שכתב החזקוני שעמדו שם ארבעה חדשים עד חודש אב שבו באו להר ההר.

וראה בגור אריה (בראשית יד ז) שכתב: כי הכל קדש אחד, בין קדש דמדבר פארן ובין קדש דמדבר צין, כי מדבר 'קדש' מדבר גדול היה נקרא 'מדבר קדש', כדכתיב (תהלים כט ח) 'יחיל ה' מדבר קדש', אם כן מדבר גדול הוא, והכל נקרא בשם מדבר קדש, וקדש ברנע מקום פרטי ומיוחד במדבר קדש, נקרא 'קדש ברנע', וכן מדבר צין, מקום מיוחד הוא במדבר קדש, אבל שם 'קדש' כולל הכל וכו' הכל מדבר אחד נקרא 'מדבר קדש', לא כמו שחשב הרמב"ן והראב"ע, וזהו שאמרו בסדר עולם: 'ותשבו בקדש ימים רבים' י"ט שנים עשו בקדש, שנאמר 'כימים אשר ישבתם' בשאר מסעות, והם היו ל"ח שנה, י"ט מהם

עשו בקדש, וי"ט היו חוזרין ומטורפין וחוזרו לקדש, שנאמר (לעיל לב יג) 'ויניעם במדבר', עד כאן לשונו. וזה היה בודאי מה שחזרו לקדש בסוף שנת ארבעים שנה (כאן), אם כן קדש ברנע וקדש דמדבר צין הכל קדש אחד, אף על גב דהם שני מקומות, וכן כתבו התוספות בפרק ר' עקיבא במסכת שבת (פט ד"ה מדבר).

רבינו בחיי (כאן): 'וישב העם בקדש', קדש הוא שם עיר והוא מדבר צין וכו', ואין זה 'קדש ברנע', כי קדש ברנע מדבר הוא וכו'. ודע, כי ימים רבים ישבו בני ישראל בעיר הזאת ששמה קדש, הוא שכתוב (דברים א מו) 'ותשבו בקדש ימים רבים', ודרשו חכמינו ז"ל (סנהדרין קו). כל מקום שנאמר 'וישב' אינו אלא לשון צער, ולפיכך כתיב 'ותמת שם מרים', וסמך מיד ענין הסלע שהיה סיבה למיתת משה ואהרן במדבר ולא זכו ליכנס לארץ. אלא שבהעמק דבר (שם) תמה על זה: אבל אם כן אינו מדויק הא דכתיב שם 'ויבואו בני ישראל וגו' בחודש הראשון ותמת שם מרים', משמע באותה שנה של ביאה [לקדש] ובאותו חודש מתה מרים, וכמו שהקבלה בדינו (תענית ט). שמרים מתה בראש חודש ניסן, ואם כן היה ב"ט שנה לפני הכניסה לארץ, והרי שמענו מהקבלה דמרים מתה בשנת הארבעים, אלא משמע יותר דבאו לקדש של אדום בשנת הארבעים, וישיבתם תשע עשרה שנה היה בקדש ברנע, אותו מקום ששלחו מרגלים, ועוד יתכן לפרש, שאין כוונת רבינו ש'וישב' העם בקדש' היינו אותו קדש שנאמר בדברים, אלא כמו

כתב רבינו (במדבר כ א): 'וישב העם בקדש'. **בא להודיענו שנתעכבו שם ימים רבים כאמרו** (דברים א מו) 'ותשבו בקדש ימים רבים', **פירוש, 'וישב' לשון עכבה.**

וכן כתב באבן עזרא: 'וישב העם בקדש', בעבור שישבו שם ימים רבים, כי כן כתוב. והקשה עליו הרמב"ן ז"ל: טעם 'וישב העם בקדש', לומר כי כאשר נכנסו במדבר צין עד קדש מתה מרים, וטעה רבי אברהם שאמר בעבור שישבו שם ימים רבים כי כן כתוב. כי קדש אשר כתוב בו 'ותשבו בקדש ימים רבים כימים אשר ישבתם', הוא קדש ברנע והוא במדבר פארן, ומשם נשתלחו המרגלים בשנה השניה ושם חזרו. אבל קדש זה, הוא במדבר צין, ובאו שם בשנת הארבעים ושם מתה מרים, ומקראות מפורשים הם. וכן כתב החזקוני: 'וישב העם בקדש' עמדו שם ארבעה חדשים עד חדש אב שבו באו להר ההר ושם מת אהרן, ואין זה קדש שנאמר עליו 'ותשבו בקדש ימים רבים', שהרי אותו קדש איל פארן הוא, ונקרא קדש ברנע, וממנו נשתלחו המרגלים. וקדש זה שנאמר 'וישב העם בקדש' הוא במדבר צין בגבול ארץ אדום.

וכן כתבו אבן עזרא (שם), ואברבנאל (כאן), ובסדר עולם (פרק ח) איתא להדיא: י"ט שנה היו חוזרין ומטורפין וי"ט שנה ישבו בקדש ברנע, שנאמר 'ותשבו בקדש ימים רבים כימים אשר ישבתם'. והובא ברש"י שם וברבינו בחיי בפרשת מסעי (להלן לג ב).

ואפשר לתרץ דברי רבינו שהכתוב 'ותשבו בקדש ימים רבים' קאי על קדש הכתוב כאן, וכמו שכתב

מצא חיים

חידה שבועית בעיין דברי האור החיים

לפתרון החידות יש לעיין בהרחבה באור החיים המובאר ובמודרין מבית מתיבתא

רבינו עומד על העובדה שמצות פרה אדומה הינה 'חוק' ללא טעם הגלוי לנו, ותמה כיצד ניתן לקיים את המצוה בשלימות ללא ידיעת טעמה. כיצד מיישב רבינו את הדבר?

(א) שיקיימו ישראל את המצוה על דעת משה רבינו שידוע טעמה וסודותיה.

(ב) היא גופא כוונתה הפנימית - שיכוונו בעשייתה על דעת שהיא חוק.

(ג) הרצון לדעת טעמה נחשב להם, בבחינת 'רצה לעשות מצוה ונאנס ולא עשה'.

תשובה מגליון קודם: תשובה א' - לאחר חטא אדם הראשון נפגמו הנשמות, ובלדת יעקב יצא מבורר וקדוש.

פתרונות יש לשלוח לא יאוחר מיום רביעי בשבוע בלבד לכתובת דוא"ל: m028039999@gmail.com

או בפקס 02-5385689 או 02-5385689 - באר ישראל

על מנת להשתתף בהגרלה: 1. יש לצייץ כתובת מדויקת וטלפון. 2. לצייץ בראש הדף עבור חידון 'ובחרת בחיים' ושם הפרשה.

3. בני חו"ל מתבקשים לכתוב כתובת (אדרעס) בארץ ישראל למקרה של זכיה, שישלח לשם.

בין שולחי התשובות תערך הגרלה על סידור מתיבתא (או על ספר אחר הקיים במלאי כפי שיקולי המערכת).

שם הזוכה
בגליון שמיני:
ה' בן ציון שנטר,
בני ברק

מחברים להיום
לשמיעת שיעורים ודרשות
חייגו: 02-803-9999

